

Kako ispuniti kriterije o autorstvu i etici u publiciranju

How to fulfill authorship criteria and ethics in publication

Višnja Vičić Hudorović

Glavna i odgovorna urednica Sestrinskoga glasnika - Nursing Journal
Editor-in-Chief of Nursing Journal

Received June 1st 2015;

Ključne riječi: etika u publiciranju • kriteriji autorstva • recenzijski postupak

Kratki naslov: Autorska etika i publiciranje

Key words: ethics in publication • authorship criteria • review process

Running head: Ethics in publication

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Višnja Vičić Hudorović, mag. med. techn., PSE, Nursing School Vrapče, 10000 Zagreb, Bolnička cesta 32, Croatia • Tel: +385-1-34 83 662
Fax: +385-1-34 83 662 • E-mail: visnja.vicic-hudorovic@skole.hr

Publiciranje znanstvenog članka završni je i najsloženiji stadij provedenog istraživanja, za koji je potrebno mnogo vremena te je nužna kontinuirana komunikacija između istraživača. Recenzenti i urednici, kad ocjenjuju pristigle rukopise za publiciranje, svoje odluke temelje na stupnju važnosti i izvornosti teme, valjanosti i snazi provedenih statističkih ispitivanja, kvaliteti pisanja, strukturiranju i oblikovanju svakog dijela rukopisa, originalnosti i korisnosti grafičkih materijala i stupnju kvalitete u provedenim analizama znanstvenih činjenica i zaključaka. Nadalje, recenzenti i urednici razmatraju etička pitanja u sadržaju rukopisa, kao i pridržavanje i poštovanje smjernica udruga urednika od strane autora [1].

Autori često dobivaju odbijenice za publiciranje, i to zbog neusklađenosti između osnovnih ciljeva časopisa i rukopisa, metodoloških pogrešaka, znanstveno nezadovoljavajuće rasprave, neutemeljenih zaključaka, neprimjerenog oblikovanja [2]. Povećanjem broja pristiglih rukopisa znatno se povećava i broj odbijenih, uzrokujući frustracije, posebice kod autora koji nemaju dovoljno znanja o smjernicama međunarodnih izdavačkih organizacija o standardima znanstvenog publiciranja.

Radi povećanja znanja o publiciranju potrebno je redovito revidirati i dopunjavati upute za autore, obavještavati autore o učinjenim promjenama, rangirati prioritete publiciranja znanstvenih članaka prema kategorijama, opisati i publicirati politiku recenzijskog postupka uredništva, educirati autore o problemima etike u publiciranju, opisati *in-house* stil uređivanja i oblikovanja rukopisa te prateće dokumente koje je potrebno priložiti uz svaku prijavu rukopisa [3].

Ispravno napisane upute za autore [prema međunarodnim smjernicama uredničkih udruga] i dostupne na službenim elektronskim stranicama časopisa, čine osnovu za povećanje

nje kvalitete publiciranih rukopisa i indeksiranje časopisa u prestižnim bibliografskim bazama podataka, te smanjuju broj odbijenih rukopisa za publiciranje. Urednici časopisa koji su se počeli izdavati u novije vrijeme, smatraju da je izrada odgovarajućih uputa za autore kritična točka za časopis. Stoga ih urednici „mladih časopisa“ kopiraju iz drugih časopisa, i to u tzv. „skraćenoj verziji“ te one ne sadržavaju podatke o opsegu, prioritetima i svakodnevnoj praksi uredničkih postupaka.

U isto vrijeme, urednici nekih etabliranih časopisa ne ažuriraju upute u skladu s izmijenjenim preporukama/smjernicama međunarodnih organizacija glavnih urednika, čime se koči razvoj časopisa. Danas ne postoje univerzalno prihvatljive upute za autore, a uredništva časopisa podupiru upute koje su publicirale velike izdavačke korporacije [BMJ skupina, Elsevier, Springer i sl.] te moraju biti dostupne na elektronskim stranicama časopisa.

Preporuke su međunarodnih organizacija glavnih urednika da urednici trebaju kontinuirano dopunjavati upute za autore, i to u skladu s preporukama uredničkih organizacija i u skladu s uredničkim iskustvom. Međutim, novija istraživanja pokazuju da urednici nedovoljno mijenjaju važne čimbenike u postojećim uputama za autore te tako uzrokuju pristranost i nedostatnost u publiciranju novih znanstvenih dokaza [4].

Danas postoje znatne razlike u uputama za autore u biomedicinskim časopisima, unatoč višedesetljetnim preporukama Međunarodnog odbora urednika medicinskih časopisa [engl. International Committee of Medical Journal Editors-ICMJE] radi poboljšanja stupnja kvalitete istraživanja i publiciranja rezultata u biomedicini [5].

U nedavno provedenu istraživanju uputa za autore, koje je uključilo 56 biomedicinskih časopisa iz Latinske Amerike i

Kariba, a provedeno je prema Consort preporukama [engl. Consolidated Standards of Reporting Trials], iznalazi se da u samo 7 [13%] časopisa upute za autore zadovoljavaju međunarodne standarde znanstvenog publiciranja [6].

U časopisima koji imaju visoke vrijednosti faktora odziva [engl. impact factor], danas postoji znatan broj publiciranih članaka u kojima se iznalaze nezadovoljavajući znanstveni rezultati. Ovo je uzrokovano nezadovoljavajućom kvalitetom uputa za autore u kojima se ne opisuju smjernice za oblikovanje znanstvenih rukopisa.

Nedavno je analizirano 258 članaka koji opisuju rezultate učinjenih kliničkih istraživanja, i to u biomedicinskim časopisima koji imaju najveće faktore odziva [BMJ, JAMA, Lancet, New England Journal of Medicine]. Iznalazi se da je u spomenutim člancima metoda randomizacije nejasno opisana u 37% slučajeva, a da su znanstveni čimbenici, ključni za uspoređivanje rezultata između studija, nezadovoljavajući u 74% članaka [7].

Upute za autore u znanstvenim časopisima s visokim faktorom odziva, koji imaju dugotrajnu izdavačku povijest te u kojima članovi uredništva imaju znatno iskustvo u provedbi etičkih načela istraživanja, i standardima znanstvenog pisanja, često dopunjavaju i obnavljaju sadržaje uputa za autore. Najbolji primjeri nalaze se u biomedicinskim časopisima koji imaju najveće faktore odziva [npr. New England Journal of Medicine, The Lancet, JAMA, Nature Medicine], a kontinuirano poboljšavanje standarda uputa za autore omogućilo je da su najutjecajnije [najcitiranije] članci publicirani u navedenim časopisima [8].

U posljednjih nekoliko desetljeća upute za autore u najznačajnijim znanstvenim časopisima ističu da prioritet pri publiciranju imaju randomizirane kontrolirane studije, sustavni pregledni članci, meta-analize, kohortne studije s velikim brojem ispitanika, a navedeni podatak uzrokovao je povećanje broja publiciranih navedenih kategorija članaka, te posljedično povećanje citabilnosti časopisa. Istodobno, znanstveni časopisi s visokim faktorima odziva kategorije članaka tipa prikaz slučaja i/ili kratka komunikacija, rijetko uzimaju u razmatranje za publiciranje [9], i to stoga da bi imali više prostora za publiciranje izvornih znanstvenih članaka [10]. Situacija se djelomično promijenila tijekom 2013. godine, kada je u upute za autore uvedena tzv. kontrolna lista [engl. check-list], koja sadržava 13 točaka, a služi autorima da prije odašiljanja teksta u uredništvo provjere zadovoljava li rukopis sve standarde znanstvenog publiciranja. Spomenuta lista omogućila je publiciranje prikaza slučajeva koji su znanstveno strukturirani i značajni za provođenje budućih kliničkih istraživanja [11]. Uredništva nekih časopisa savjetuju autorima da se prije prijave rukopisa za publiciranje savjetuju s urednicima drugih časopisa iz tematike koja se opisuje, što je uzrokovalo znatno povećanje stupnja kvalitete i broja citiranosti publiciranih članaka u biomedicinskim časopisima [12].

Kada autori donesu završnu odluku o izboru časopisa u koji će odaslati rukopis, prije podnošenja potrebno je provjeriti, a prema uputama za autore ciljanog časopisa, kojom je metodom i tehnikom potrebno oblikovati popis literaturnih navoda i grafičkih materijala [slike, tablice]. Autorima koji žele publicirati rukopise u časopisima koji se publiciraju u

malim znanstvenim zajednicama, male tiraže, posebice je potrebno istaknuti da nije preporučljivo citirati literaturu iz istovjetne akademske zajednice iz koje su autori, a koji su male ili nikakve citiranosti. Naime, to može uzrokovati citiranje nevažne literature te posljedično uzrokovati neetičnost u publiciranju, i to zbog umjetnog povećavanja citabilnosti pojedinog autora. Nadalje, citiranost literaturnih navoda malog znanstvenog značaja, npr. autocitati [autori navode osobne literaturne navode], može uzrokovati smanjenje ugleda časopisa, a posljedično i vrijednosti rukopisa samih autora [13].

Opis smjernica, u uputama za autore, iz Deklaracije o ocjenjivanju istraživanja iz San Francisca [engl. San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA)], može biti korisno za buduće autore, posebice jer se preporučuje pridržavanje ovdje navedenih smjernica o uporabi literaturnih navoda [14]. Deklaraciju su 2012. godine usvojili članovi Američkog društva za staničnu biologiju [engl. American Society for Cell Biology (ASCB)], te 10 668 znanstvenika i 467 organizacija koje aktivno sudjeluju u procesu publiciranja znanstvenih članaka. Smjernice savjetuje istraživačima kako izbjeći sekundarne literaturne navode [skripte, knjige] i koristiti primarne, visoko citabilne literaturne navode [originalni članci].

Većina biomedicinskih znanstvenih časopisa ocjenjuje stupanj kvalitete, originalnost, i integritet prijavljenog rukopisa postupkom tzv. dvostruko-slijepog recenzentskog procesa [engl. peer review]. Modeli navedenog postupka, stupanj kvalitete recenziranog rukopisa unutar uredništva, a prije odašiljanja vanjskim recenzentima, duljina trajanja recenzentskog postupka, broj recenzenata po rukopisu te stupanj ukupne kvalitete razlikuje se među časopisima različitih biomedicinskih disciplina [15].

Uredništva znanstvenih časopisa, i to posebice ona koja su nedavno prilagodila upute za pisanje članaka prema preporukama Odbora za etičko publiciranje [engl. Committee for Publication Ethics, (COPE)], trebaju detaljno opisati način recenzentskog postupka [jedno-, dvostruko slijepi, otvoreni, ili post-publiciranja], povjerljivost u korištenju pristiglih podataka te vrstu i način objavljivanja ili postojanje sukoba interesa od strane autora rukopisa [16].

Općenito, uredništva znanstvenih časopisa iz malih znanstvenih zajednica upotrebljavaju recenzentski postupak koji je karakteriziran inicijalnim provjerama podnesenih rukopisa od strane članova uredništva [engl. In-house recenzija]. Ako rukopis zadovoljava postavljene uvjete časopisa za publiciranje, šalje se jednom ili više vanjskih recenzenata, čiji identitet nije poznat autorima, i koji ne smiju biti autori rukopisa, a sve kako bi se izbjegao sukob interesa [jedna slijepa recenzija].

Za donošenje završnog mišljenja o publiciranju rukopisa, preporučljivo je konzultirati dva recenzenta čiji su identiteti autorima rukopisa nepoznati, kako bi se izbjegle bilo kakve osobne pristranosti [dvostruko slijepa recenzija]. U slučaju kada uredništva časopisa upotrebljavaju postupak tzv. otvorenog recenzentskog postupka, koji je sve popularniji, identitet oba recenzenta i autora te komentari recenzenata otvoreni su za čitateljstvo. U slučaju nejasnih statističkih podataka i postupaka, uredništva časopisa pozivaju recen-

zente čija je znanstveno djelovanje povezano sa statističkim analizama za procjenu pouzdanosti i snage statističkih analiza. Vanjske recenzente odabire glavni urednik, a kriteriji su za odabir akademska dostignuća, broj publiciranih članaka koji su citirani u međunarodnim bazama podataka, prethodni doprinosi časopisu [15].

Pojedini urednici omogućavaju autorima da imenuju potencijalne recenzente, ali urednici nakon provjere znanstvenog djelovanja navedenih potencijalnih recenzentata ne moraju imenovati iste ako potencijalni recenzenti ne zadovoljavaju kriterije uredništva. Uredništva časopisa koja imaju višegodišnju tradiciju publiciranja, obično imaju dobro uspostavljene baze podataka o aktivnostima recenzentata [pravodobnost, ukupna kvaliteta, rezultati publiciranja i sl.], te glavni urednik jednostavno odabire ime recenzenta [17].

Autorstvo je definirano u smjernicama ICMJE [engl. International Committee for Medical Journal Editors] iz 2013. godine, a da bi istraživač bio autor rukopisa, mora zadovoljiti tri autorska ili neautorska kriterije. Autorski kriteriji jesu: znatan doprinos istraživanju, izrada plana ili recenzija učinjenog istraživanja, davanje završnog odobrenja za publiciranje [18], a neautorski kriteriji provođenje nadzora istraživanja, tehničko i jezikoslovno uređivanje i korektura [19,20].

Budući da autori trebaju upute znanstvenih časopisa shvaćati kao važan dio procesa prijavljivanja rukopisa, stoga je, prije prijavljivanja rukopisa, upute potrebno detaljno pročitati.

Zaključak / Conclusion

Nadalje, upute za autore trebaju biti pravilno strukturirane kako bi ih budući autori jednostavno razumijevali, ali istodobno moraju sadržavati smjernice i preporuke međunarodnih uredničkih društava urednika, te ih je potrebno redovito nadograđivati.

Svaki znanstveni časopis, bio samostalan ili dio velike izdavačke korporacije, mora izraditi vlastiti upute za autore, specifične za znanstvenu granu, tj. glavni interes ili cilj časopisa, smanjiti opis tehničkog oblikovanja pristiglih rukopisa i detaljnije objasniti etičke smjernice i politike publiciranja uredničkih udruženja.

Literatura / References

- [1] Schriger DL, Arora S, Altman DG. The content of medical journal Instructions for authors. *Ann Emerg Med.* 2006;48:743-9. doi:10.1016/j.annemergmed.2006.03.028
- [2] Venketasubramanian N, Hennerici MG. How to handle a rejection. *Cerebrovasc Dis.* 2013;35:209-12. doi:10.1159/000347106 2014;98:1837-53. doi:10.1007/s11192-013-1137-y
- [3] Welch SJ. Avoiding common problems during online submission of manuscripts. *Chest.* 2007;131:1591-4. doi:10.1378/chest.06-2906
- [4] Wager E, Williams P. Project Overcome failure to Publish negative findings Consortium. "Hardly worth the effort"? Medical journals' policies and their editors' and publishers' views on trial registration and publication bias: quantitative and qualitative study. *BMJ.* 2013;347:f5248. doi:10.1136/bmj.f5248 Med. 2010;164:268-72. doi:10.1001/archpediatrics.2009.287.
- [5] Yurdakul S, Mustafa BN, Fresko I, Seyahi E, Yazici H. Brief report: inadequate description and discussion of enrolled patient characteristics and potential inter-study site differences in reports of randomized controlled trials: asystematic survey in six rheumatology journals. *Arthritis Rheumatol.* 2014;66:1395-9. doi:10.1002/art.38349.
- [6] Marusić M, Sambunjak D, Marusić A. Guide for peer reviewers of scientific articles in the Croatian Medical Journal. *Croat Med J.* 2005;46:326-32. journals. *Arch Phys Med Rehabil.* 2011;92:299-303. doi:10.1016/j.apmr.2010.07.233.
- [7] Vičić Hudorović V, Zidarić M. Sestrinski glasnik – nov pristup znanjima sestriinske specijalnosti. *Nursing Journal – A new approach to knowledge of nursing specialties. Sestrinski glasnik/Nursing Journal.* 2012;17(1):69-73.
- [8] Vičić Hudorović V. Sestrinski glasnik/Nursing Journal uvršten je u portal hrvatskih znanstvenih časopisa – HRČAK. *Sestrinski glasnik / Nursing Journal included in the Croatian scientific journals portal – HRČAK. Sestrinski glasnik/.*
- [9] Vičić Hudorović V, Zidarić M. Sestrinski glasnik – Nov pristup znanjima sestriinske specijalnosti. *Nursing Journal – A new approach to knowledge of nursing specialties. Sestrinski glasnik/Nursing Journal.* 2012;17(1):69-73.
- [10] Özcakar L, Franchignoni F, Frontera W, Negrini S. Writing a case report for the American Journal of Physical Medicine and Rehabilitation and the European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine. *Eur J Phys Rehabil Med.* 2013;49:223-6.
- [11] Gagnier JJ, Kienle G, Altman DG, Moher D, Sox H, Riley D; CARE Group. The CARE guidelines: consensus-based clinical case reporting guideline development. *BMJ Case Rep.* 2013;2013:pii:bcr2013201554.
- [12] Suter GW II. Review papers are important and worth writing. *Environ Toxicol Chem.* 2013;32:1929-30. doi:10.1002/etc.2316.
- [13] Huggett S. Journal bibliometrics indicators and citation ethics: a discussion of current issues. *Atherosclerosis.* 2013;230:275-7. doi:10.1016/j.atherosclerosis.2013.07.051.
- [14] San Francisco Declaration on Research Assessment. Putting science into the assessment of research. Available from: <http://am.ascb.org/dora/files/SFDeclarationFINAL.pdf>. Accessed: May 10, 2015.
- [15] Gasparyan AY, Kitaz GD. Best peer reviewers and the quality of peer review in biomedical journals. *Croat Med J.* 2012;53:386-9. doi:10.3325/cmj.2012.53.386.
- [16] Best Practice Guidelines on Publishing Ethics. A Publisher's Perspective. Second Edition. Available from: <http://exchanges.wiley.com/medialibrary/2014/03/17/8440af20/Best%20Practice%20Guidelines%20on%20Publishing%20Ethics%202ed.pdf>. Accessed: May 10, 2015.
- [17] Bunner C, Larson EL. Assessing the quality of the peer review process: author and editorial board member perspectives. *Am J Infect Control.* 2012;40:701-4. doi:10.1016/j.ajic.2012.05.012.
- [18] Marusic A. The Singapore statement on research integrity. *Croat Med J.* 2010;51:381-2. doi:10.3325/cmj.2010.51.381.
- [19] Rajasekaran S, Shan RL, Finnoff JT. Honorary authorship: frequency and associated factors in physical medicine and rehabilitation research articles. *Arch Phys Med Rehabil.* 2014;95:418-28. doi:10.1016/j.apmr.2013.09.024.
- [20] Das N, Das S. Hiring a professional medical writer: is it equivalent to ghost writing? *Biochem Med (Zagreb).* 2014;24:19-24. doi:10.11613/BM.2014.004.